

Hol tart ma a zenekari muzsikások képzése Magyarországon?

Miközben a világ számos helyén felismerték azt a tényt, hogy a zenei pályát választók legnagyobb része zenekari muzsikusként fogja hivatását gyakorolni, és ennek megfelelően optimalizálták az oktatási rendszerüket, addig Magyarországon – a zenekari próbajátékok tapasztalati alapján – úgy tűnik, hogy erősen egyoldalú, technikai jellegű és a szólisztikus művek elsajátítását célba vevő oktatás zajlik, amely többnyire figyelmen kívül hagyja a legnagyobb „felvevő piac” igényeit. Az is szembe-tűnő, hogy míg a XX. század második felében főleg a magyar vonósok telítettek a nyugat-európai zenekarokat, addig napjainkban inkább a magyar fúvósok halmozzák a versenygyőzelmeket és töltik meg a rangosabbnál rangosabb európai zenekari állásokat. Ezzel párhuzamosan az is megállapítható, hogy a magyar zenekarok többségében (egy-két kivételtől eltekintve) a briliáns fúvóshangzás mellett különösen a magas vonós szólások, fátyolosnak és fésületlennek tűnnek. Ugyan a nyugati viszonyokhoz képest a szomorúan gyenge vonós-hangszerpark is okolható, de más tényezők is közrejátszanak. A vonós növendékek egyéni képességeik szerint elsajátítják a skálák, etűdök, előadási darabok és versenyművek előadását, megtanulják a „faltól-falig” vonók használatát, majd amikor eljutnak egy próbajátékra, képtelenek értelmezni az előttük álló feladatot. Nemhogy lapról nem tudnak olvasni, de az előre kiadott művészleteket sem tudják helyes tempóban és dinamikával, akár hang-, vagy hangnem felismerési hiba nélkül előadni. És ha a zenekar a szokásos „státusz elvesztés” rémétől retteg, felveszi a technikailag legfelkészültebb – normális körülmények között a zenekari munkára alkalmatlan – pályázót, akkor aztán kiderülnek a további hiányosságok is: hiába az akadémián kötelező, a növendékek értéklisztáján igencsak hátul szereplő zenekari és kamarazenei gyakorlat, fehéren-feketén

kirajzolódik, hogy hiányosak az ismeretek nem csupán az zenekari irodalom, de az alkalmazkodás, az igazodás, a vonóhasználat, sőt még a kollektívában való megfelelő viselkedés terén is. Szomorú tapasztalat az is, hogy a magukat a „nagyzenekarok utánpótlását kinevelő ifjúsági zenekar”-ként aposztrofáló, de egyre inkább szerepet tévesztő együttesekből kikerülő, magasabb szintre eljutni kívánó vonósok sem igazán ismerik azokat a műhelytikokat, amelyek csakis az olyan nagy múltú együttesek tulajdonát képezik, ahol évtizedes tapasztalatok öröklődnek folyamatosan, miközben nem önjelöltek, de nagy zenekari tapasztalattal bíró, világszerte elismert karmesterek, művészek adják át tudásukat, titkaikat. Ezek a titkok pedig nem azonosak a gombnyomásra induló, a kottaképet bürokrataként értelmező, a stílus-követelményeket, a karmester instrukcióit és a kamaramuzsikálás egymást hallgató követelményeit figyelmen kívül hagyó, gépszerű játékmóddal. Ezeket a titkokat valószínűleg nem az alkalmi vagy a szociális meggondolásokból tárogatott megélhetési együttesekben, esetleg harki-brigádokban lehet elsajátítani – egyre inkább a populáris műfajok felé kacsintgatva – hanem az egyetemi képzés ideje alatt, nagy zenekari tapasztalatokkal bíró művészekről tanulva a zenekari játék csínját-bínját.

Talán nem véletlen, hogy számos ország zeneoktatásában a legkiválóbb zenekari művészek is részt vesznek, külön tanórák keretében oktatva az új generációt a stílusismeretre, a zenekari állásokra és a speciális technikákra. Így az sem véletlen, hogy ezekben az országokban a zenekari állások többkötetes kiadványokban találhatóak, és a próbajátékokra érkezők kotta nélkül interpretálják bármelyik mű kijelölt részleteit. Ezekben az országokban talán felismerték, hogy a napjainkban a

végletekig visszaszorult iskolai énekközpontok mellett csupán a hangversenytermek és az azokat megtölteni tudó szimfonikus zenekarok tudják az embereket „klasszikuszene-közelségbe” csalogtatni.

Ezek után érdemes megvizsgálni a kérdést, hogy megfelelő-e a vonós oktatás iránya Magyarországon, évtizedes szimfonikus zenekari tapasztalatokkal rendelkeznek-e a tanárok, netán egyidejűleg aktív zenekari művészek és elismert szólisták egy személyben – ami például a Lajtán túl egyáltalán nem szégyellendő dolog. Az érdeklődő, aki rászánja magát a Liszt Ferenc Zene-művészeti Egyetem honlapjának tanulmányozására, meglepődve tapasztalhatja, hogy míg a fúvós tanárok zöme első osztályú szimfonikus zenekarok tagjaként és elismert szólistaként is ismert, addig a vonós tanárok (különösen a hegedűsök) között csak elvétve találunk olyat, aki hosszú szimfonikus zenekari gyakorlatra tett volna szert egy első osztályú együttes vezető muzsikusként.

Érdemes azt is megvizsgálni, hogy feladata-e a karmesternek, vagy művészeti vezetőnek a zenekari művészek oktatása. Nem lenne-e célravezetőbb, ha a zenekari tagságra vágyó aspiránsok már képzésük során tisztába jönnének a zenekari játékmóddal és hangzásvilággal, azok a karmesterek pedig, akik igényekkel lépnek föl a zenekaruk minőségét illetően, végre a produkciókra koncentrálnának, megspórolva a hosszadalmas „műhelymunkát”, amelynek keretében alapfogalmakat kénytelenek tisztázni?

Sorozatunk olyan karmesterek és előadó-művészek megszólaltatásával keresi a választ, akiknek nem csupán határozott elképzelésük van az oktatásról és a zenekari munkáról, de életpályájuk során bizonyítottak is.